

עין משפט
גד מצוה

בג א מוי' פ"י מהל' שמיטין הל' יד סמג עשין קאָ קאָב ולאין רסא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וקדשתם כו' והעברת שופר תרועה נחשק: **(ב)** תוס' ד"ה ולתקופות. כדפי' דיוס אחד בשנה חשוב שנה ולתקופה מניסין מונין ומולד תשרי כהר"ד: **(ג)** תוס' ד"ה שהדש כו' ולא ראה לאומרו דמוטב כל"ז ותיבת פי' נמחק: **(ד)** ר"ה בשנה כו' פריך דהא אמר רב חסדא כל"ז: **(ה)** בא"ד לרגלים והבא גמי מצוי לשנויי הכי:

מוסף רש"י

שהחדש מתבסח בו. שהלכנה אינה נראת בשלל לכל העולם, דכתיב חדש בכסה (סנהדרין א') שהלכנה מתבסח בו שאינה נראית לכל אדם אלא שחרית לישני מנחה וערבית לישני מערב, כדאמר (קטן כב): עשרים וארבע שעות מתבסח סיהרא (ביצה טז.). הוי אומר זה ר"ה. שנתה בראש חדש, אל שאר חגים באמצע החדש הם (סנהדרין שם) דללו שאר יו"ט כגד נממלאה הלכנה במקנא ונראית בכל מקום (ביצה שם). בכסה ליוס חגג, אמצעית קא, תקעו נחשוש הלכנה שופר כשהוא מתבסח ביוס חגגו (שם). מלך בנבט תחלה. לפני הקצ"ה ליון (ע"ז ב.). משפט עבדו. שלמה המלך (שם). מקמי דליפוש חרון אף. של הקצ"ה מפני פשעי לבו, שגא חס ושלום יפרע מן המלך כל סורטו מפני החרון (שם).

רבינו הגאול

ולשמיטין. מנלן, דכתיב ובשנה השביעית שנת שבתון וגו'. וגמר שנה שנה מתשרי דכתיב מראשית השנה. וליובלות. אוקימנא לה' ישמעאל דסבר האי דכתיב וקדשתם את שנת החמישים שנה וגו', מלמד שמתקדשת שנת היובל מתחלתה, כלומר מראש השנה. דייק [נ"א: רדאיקן מלישנא יתירא מאחר דכתיב וקדשתם את שנת החמישים, שנה להם בא, אלא ללמד שקידוש שנת היובל מראש השנה. ורבנן שחולקין על ר' ישמעאל אומרים למה בא שנה ללמוד כי היובל שנים אחר מקדשו ולא חדשים. תניא איך יובל היא שנת החמישים שנה מה ת"ל, לפי שנאמר וקדשתם את שנת החמישים שנה, שיכול

ח:

בתחילת שעה ט"ו דהיא שעה שלישית של יום וסימן ו"ד פי' ציוס ו' בסוף שעה י"ד היה המולד מאחר שלא היה ר"ה עד יום ו' שקידש אדם הראשון החדש נמצא שנברא העולם בכ"ה באלול ואותה שנה של תוהו שמונין משום דיוס אחד בשנה חשוב שנה וכשתדקדק על

מולד ניסן של תוהו שלפני תשרי של יישוב שבו נברא אדם תמצא מולד חלקים שאתה צריך להשלך ב' ד' תל"ח לאחריו ב' ימים ד' שעות תל"ח חלקים ומולד תשרי של תוהו שלפניו שנמצא ב' ה' ר"ד ולתקופה מניסין של תוהו מונין שהיתה התקופה בתחילת ליל ארבעה ונמצאת תקופת תשרי של יישוב של אחריו ציוס ד' ט"ו שעות כדאמרנין בפרק כיצד מעבדין^(א) אין צין תקופה לתקופה אלא תשעים ואחד יום ו' שעות ומחאה נמצא דשמי תקופות ט"ו שעות ונמצא דקדמה תקופת תשרי למולד א' כ"ג פי' יום אחד כ"ג שעות ונמצא דקדמה תקופת ניסן את המולד ו' ט' תרמ"צ דלחצי שנה עודפת התקופה על המולד ה' י' תרמ"ב פי' ו' ימים י' שעות תרמ"ב חלקים וכשתחזק ה' י' תרמ"ב עס א' כ"ג עולה ו' ט' תרמ"ב והרי עכשיו נוהגין למנות מתשרי של תוהו שנות העולם כדפי' דיוס אחד בשנה חשוב שנה (ט) ותקופת ניסן מונין מולד תשרי ב' ה' ר"ד חוקקים להסיר ו' ט' תרמ"ב ודבר תימה הוא צמה נחלקו ר"א ור' יהושע דמניא לקמן (דף יב.) מונין לתקופה מניסן ולמולדות מתשרי והאל הוי יכולים לגבר הדבר דכ"ד שעות מיכסי סיהרא צין חדמא לעמיקא כדאימא^(א) בסוף פ"ק דערכין (דף ט: ושם) והם מרמיקין המולד זה מזה ב' ד' תל"ח כולי האי אין ראו' לטעות דאין יטעו בו שני ימים: **שהחדש** מתבסח בו. שאין הלכנה נראית

לרחוקים כגון שחרית לבני מערב וערבית לבני מזרח לפי שקטנה היא סמוך לחדושה כפי' הקונטרס והציא ר"ת ״וראה מויקרא רבה בפרשת אמור אל הכהנים דקאמר

התם תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו והלא ניסן חדש ונכסה ויש בו חג אלא זה שחגו בו ציוס ואין לך חדש שהוא נכסה ויש בו חג וחגו ציומו אלא תשרי ועוד מפרש ר"ת מתבסח מוזמן כמו ליום הכסא יצא צימו דבפרק חלק (סנהדרין דף טו:) גבי עמון ומואב שיצבי צישי דלרעא לישראל הוו וכו' ״והר"ר משולם מפרש שהחדש מתבסח בו שאין חטאת ר"ח קרב בראש השנה כדכתיב מלמד עולת החדש ומנחתה ולא כתיב מלמד חטאת ועולה והקשה לו ר"ת דכריש תוספתא דשנועות תניא (ל') שעירים מקריבים ישראל בכל שנה וחשיב י"ב בראשי חדשים ובאופן דמוסף דר"ה וחיות אשר הנה מרובעות יסד ר"א הקלירי מוספי חדש עשתי עשרה דהיינו פרים בני בקר שנים ואיל אחד כצשים בני שנה שצעה ושעיר לכפר והשיב לר"ת שלא אמר שאין בו מוסף אלא מתבסח שלא הזכיר הכא חטאת בקרב דמלמד כמו שהזכיר עולה ועוד פי' מתבסח שאין מוכירין מוסף של ר"ח בתפלה משום דאמר' רשב"ג ה"ל צריה דצסים קליה עייל קמי תיבותא כי מטי לראשי חדשים אישתיק ולא ראה לאמרו (א) פי' דמוטב שיצא זכאי ויכפר על החייב ואל יצא חייב ויכפר על הזכאי פירוש ההוא דר"ח קרוי חייב משום דאמר'^(א) אמר הקצ"ה הציאו כפרה וכו' עכ"ל ור"ת רגיל להזכיר ולומר מלמד עולת החדש ולסיים ושני שעירים לכפר חד דר"ח וחד דר"ה^(א): **בעשרה** בתשרי הוא. לרב אשי דאמר לעיל ארבעה ראשי השנה צד' ראשי חדשים^(א) פריך (ח) הא דא"ל רב חסדא לעיל רגל שבו ר"ה לרגלים (ט) הוה נמי מני לשנויי הכא הכי: **ורבנן** שנת חמישים אתה מונה. לרבנן כיון דאינה מתקדשת מתחילתה אינטרין ליה קרא להכי ולא אינטרין למעוטי סופה מחמת דמוסיפין מחול על הקדש דהשתא מבצרי ציזי אסופי מצעיא וא"ת אדרבה כ"ש דלריך טפי משום דכתיב בקרא שנה ואין כאן שנה שלימה אא"כ תמשך עד יוה"כ אחר ויש לומר דכיון דלא שייך טעמא דתוספת ממילא בלא שום יתור ממעטא מקרא דוקדשתם דמשמע דוקא שנת החמישים: ואי

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

שהחדש מתבסח צו. לרחוקים כגון שחרית לבני מערב וערבית לבני מזרח לפי שקטנה היא סמוך לחדושה: **אלא אם כן קדשו החדש כו'.** וה"ק אם קצעו ישראל את חק החדש יהא משפט להקצ"ה: **מלך וליצור.** כשהקצ"ה דן אותם מלך נכנס תחילה: **משפט עצדו.** שלמה קאמר ליה: **דליפוש חרון אף.** בשביל עונות לבור: **מנלן.** ששנת שמיטה מקודשת מר"ה ואסור בעבודת הקרקע: **וקדשתם שנת החמישים מה ס"ל.** מכיון שאמר שבע שצמות שנים והעצרת שופר (א) בחדש השביעי יודע אני שהיא שנת החמישים: **לא נפטרים לנפיהם.** דכתיב תעבירו שופר והדר וקראתם דרור: **ולא משתעבדין.** דכתיב וקדשתם את שנת החמישים: **ועטרוסיהן בראשיהן.** אם ראה לשום עטרה בראשו להראות שינא חפשי: **שנים אסה מקדש.** כשנת יונל נכנסה מצוה על צ"ד לומר מקודשת השנה: **ואי אסה מקדש שום חדש.** כר"א בר"ש דאמר לקמן בפרק שני (ד' ד.) צין שנראה בזמנו צין שלא נראה בזמנו אין מקדשין אותו וליף טעמא מהכא: **לפי שנאמר וקדשתם אם שנת החמישים.** דילפינן מיניה שמתקדשת מתחלתה: **יכולנך מסקדשם בסופה.** אחר ראש השנה ותמשוך עד יום הכפורים: **ואל סתמה.** אם משמרין אותה צמוך שנה שלאחריה: **שהרי מוסיפין מחול על קודש.** כדאמרנין לקמן [ט.] בשמעמין: **פ"ל יונל היא.** מיעוטא היא: ורבנן

ברוקא היא דתניא ^אוקדשתם את שנת החמישים שנה מה ת"ל לפי שנאמר ביוה"כ יכול לא תהא מתקדשת אלא מיוה"כ ואילך ת"ל וקדשתם את שנת החמישים מלמד שמתקדשת והולכת ^במתחילתה מכאן אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא ^אמר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרינ לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהם אלא אוכלין ושותין ושמהין ועמרותיהן בראשיהן כיון שהגיע יוה"כ ^אתקעו ב"ד בשופר נפטרו עבדים לבתיהן ושדות חוזרות לבעליהן ורבנן ^אשנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים תניא איך יובל היא מה תלמוד לומר לפי שנאמר וקדשתם את שנת החמישים יכול כשם שמתקדשת והולכת מתחילתה כך מתקדשת והולכת בסופה ואל תתמה שהרי מוסיפין מחול על קדש תלמוד לומר ^איובל היא שנת החמישים שהרי החמישים אתה מקדש ואי אתה מקדש שנת החמישים ואחת ורבנן

התם תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו והלא ניסן חדש ונכסה ויש בו חג אלא זה שחגו בו ציוס ואין לך חדש שהוא נכסה ויש בו חג וחגו ציומו אלא תשרי ועוד מפרש ר"ת מתבסח מוזמן כמו ליום הכסא יצא צימו דבפרק חלק (סנהדרין דף טו:) גבי עמון ומואב שיצבי צישי דלרעא לישראל הוו וכו' ״והר"ר משולם מפרש שהחדש מתבסח בו שאין חטאת ר"ח קרב בראש השנה כדכתיב מלמד עולת החדש ומנחתה ולא כתיב מלמד חטאת ועולה והקשה לו ר"ת דכריש תוספתא דשנועות תניא (ל') שעירים מקריבים ישראל בכל שנה וחשיב י"ב בראשי חדשים ובאופן דמוסף דר"ה וחיות אשר הנה מרובעות יסד ר"א הקלירי מוספי חדש עשתי עשרה דהיינו פרים בני בקר שנים ואיל אחד כצשים בני שנה שצעה ושעיר לכפר והשיב לר"ת שלא אמר שאין בו מוסף אלא מתבסח שלא הזכיר הכא חטאת בקרב דמלמד כמו שהזכיר עולה ועוד פי' מתבסח שאין מוכירין מוסף של ר"ח בתפלה משום דאמר' רשב"ג ה"ל צריה דצסים קליה עייל קמי תיבותא כי מטי לראשי חדשים אישתיק ולא ראה לאמרו (א) פי' דמוטב שיצא זכאי ויכפר על החייב ואל יצא חייב ויכפר על הזכאי פירוש ההוא דר"ח קרוי חייב משום דאמר'^(א) אמר הקצ"ה הציאו כפרה וכו' עכ"ל ור"ת רגיל להזכיר ולומר מלמד עולת החדש ולסיים ושני שעירים לכפר חד דר"ח וחד דר"ה^(א): **בעשרה** בתשרי הוא. לרב אשי דאמר לעיל ארבעה ראשי השנה צד' ראשי חדשים^(א) פריך (ח) הא דא"ל רב חסדא לעיל רגל שבו ר"ה לרגלים (ט) הוה נמי מני לשנויי הכא הכי: **ורבנן** שנת חמישים אתה מונה. לרבנן כיון דאינה מתקדשת מתחילתה אינטרין ליה קרא להכי ולא אינטרין למעוטי סופה מחמת דמוסיפין מחול על הקדש דהשתא מבצרי ציזי אסופי מצעיא וא"ת אדרבה כ"ש דלריך טפי משום דכתיב בקרא שנה ואין כאן שנה שלימה אא"כ תמשך עד יוה"כ אחר ויש לומר דכיון דלא שייך טעמא דתוספת ממילא בלא שום יתור ממעטא מקרא דוקדשתם דמשמע דוקא שנת החמישים: ואי

התם תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו והלא ניסן חדש ונכסה ויש בו חג אלא זה שחגו בו ציוס ואין לך חדש שהוא נכסה ויש בו חג וחגו ציומו אלא תשרי ועוד מפרש ר"ת מתבסח מוזמן כמו ליום הכסא יצא צימו דבפרק חלק (סנהדרין דף טו:) גבי עמון ומואב שיצבי צישי דלרעא לישראל הוו וכו' ״והר"ר משולם מפרש שהחדש מתבסח בו שאין חטאת ר"ח קרב בראש השנה כדכתיב מלמד עולת החדש ומנחתה ולא כתיב מלמד חטאת ועולה והקשה לו ר"ת דכריש תוספתא דשנועות תניא (ל') שעירים מקריבים ישראל בכל שנה וחשיב י"ב בראשי חדשים ובאופן דמוסף דר"ה וחיות אשר הנה מרובעות יסד ר"א הקלירי מוספי חדש עשתי עשרה דהיינו פרים בני בקר שנים ואיל אחד כצשים בני שנה שצעה ושעיר לכפר והשיב לר"ת שלא אמר שאין בו מוסף אלא מתבסח שלא הזכיר הכא חטאת בקרב דמלמד כמו שהזכיר עולה ועוד פי' מתבסח שאין מוכירין מוסף של ר"ח בתפלה משום דאמר' רשב"ג ה"ל צריה דצסים קליה עייל קמי תיבותא כי מטי לראשי חדשים אישתיק ולא ראה לאמרו (א) פי' דמוטב שיצא זכאי ויכפר על החייב ואל יצא חייב ויכפר על הזכאי פירוש ההוא דר"ח קרוי חייב משום דאמר'^(א) אמר הקצ"ה הציאו כפרה וכו' עכ"ל ור"ת רגיל להזכיר ולומר מלמד עולת החדש ולסיים ושני שעירים לכפר חד דר"ח וחד דר"ה^(א): **בעשרה** בתשרי הוא. לרב אשי דאמר לעיל ארבעה ראשי השנה צד' ראשי חדשים^(א) פריך (ח) הא דא"ל רב חסדא לעיל רגל שבו ר"ה לרגלים (ט) הוה נמי מני לשנויי הכא הכי: **ורבנן** שנת חמישים אתה מונה. לרבנן כיון דאינה מתקדשת מתחילתה אינטרין ליה קרא להכי ולא אינטרין למעוטי סופה מחמת דמוסיפין מחול על הקדש דהשתא מבצרי ציזי אסופי מצעיא וא"ת אדרבה כ"ש דלריך טפי משום דכתיב בקרא שנה ואין כאן שנה שלימה אא"כ תמשך עד יוה"כ אחר ויש לומר דכיון דלא שייך טעמא דתוספת ממילא בלא שום יתור ממעטא מקרא דוקדשתם דמשמע דוקא שנת החמישים: ואי

בכניסהה תהא מתקדשת בראש השנה וציאתה [נ"א: וביציאתה] תהא מושכת והולכת עד יום הכפורים, שכן מוסיפין מחול על קודש [נ"א: הקודשן], ת"ל יובל היא שנת החמישים שנה תהיה לכם, אין קדושתה אלא עד ראש השנה.

מסורת הש"ס

א) [לקמן טז.] ע"ז ב:
ב) [לעיל ז.] לקמן טז:
ג) [ערכין כח.] ד) [קדושין מ:.]
ד) [לעיל ז:.]
ה) [שבת קלא:.]
ו) [לקמן כד:.]
ז) [ש"ס]
ח) [עירובין טז:.]
ט) [ז"ל לקמן כז:.]
י) [וע' מוס' ביצה טז. ד"ה איהו:]
יא) [שנועות מולין ס:.]
יב) [וע"ע מוס' ביצה טז. ד"ה איהו ותר' עירובין מ. ד"ה זכרון ותר' לקמן לה:.]
יג) [נע' קט"א].

תורה אור השלם

1. בי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב:
ההלל פא ה
2. ויהי דברי אלה אשר התחננתי לפני יי קרבים אל יי אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו:
מליכס א ח גט

3. ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לך שורך לא תורע ובקרא לא תזמור:

4. ארץ אשר יי אלהיך דרש אותה תמיד עני יי אלהיך ביה מרשית השנה ועד אחרית שנה:
דברים יא יב

5. החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה:
שמות יב ב

6. והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם:
ויקרא כה ט

7. וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישיביה יובל הוא תהיה לכם ושתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו תשבו:
ויקרא כה י

8. יובל הוא שנת החמישים שנה תהיה לכם לא תורעו ולא תקצרו את ספידיה ולא תבצרו את נודדיה:
ויקרא כה יא

גליון הש"ס

תר"ח שהחדש בכו', וחד"ר משולם מפרש: עיין יומא ג ע"א מדיה אלא למ"ד: